

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และขอเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัด ในเขตพื้นที่ตำบล พังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ผู้ศึกษาได้ขอสรุปผลการศึกษา ได้ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผล
3. ขอเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ สรุปผลได้ดังนี้ คือ

1. กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร มีจำนวน 390 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 253 คน คิดเป็นร้อยละ 64.90 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 25.60 มีระดับการศึกษา ประถมศึกษา จำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 54.90 ประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 53.80 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 51.00 และหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ในกลุ่มหมู่บ้านที่ 1 (บ้านพังขว้างใต้ บ้านพังขว้างเหนือ บ้านดงชุมข้าว บ้านห้วยทราย บ้านหนองยาง) จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 39.50

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัด ในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ($\bar{X} = 4.83$) มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.78-4.90 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านศาสนกิจ ($\bar{X} = 4.90$) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านศาสนบุคคล ($\bar{X} = 4.86$) อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านศาสนสถาน และ ด้านศาสนวัตถุ ($\bar{X} = 4.78$) อยู่ในระดับมากที่สุด โดยสามารถสรุปผลในแต่ละด้านได้ดังนี้

2.1 ด้านศาสนสถาน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการปรับปรุง พัฒนา ดูแลรักษา

สิ่งแวดล้อมและภูมิทัศน์ภายในวัด และท่านได้มีส่วนร่วมในการปลูกต้นไม้ ไม้ดอกไม้ประดับ เพื่อความร่มรื่น สวยงามเป็นการจัดพื้นที่สำหรับนั่งพักผ่อนภายในวัด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ท่านมีส่วนร่วมในการปลูกสร้าง เช่น อุโบสถ กุฏิ ศาลา เมรุ วิหาร หอสมุด/พิพิธภัณฑ์ เจดีย์ รั้ววัด/กำแพงวัด ถนนและทางเท้าภายในวัด อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ วัดเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมสนับสนุนและการให้ใช้สถานที่วัดจัดกิจกรรมต่าง ๆ ภายในวัด อยู่ในระดับมากที่สุด

2.2 ด้านศาสนวัตถุ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ วัดเปิดโอกาสให้ท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำบัญชีเงินและจัดทำทะเบียนทรัพย์สินภายในวัด วัดเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปได้มีการเยี่ยมพัสดุสิ่งของ ภายในวัด และวัดเปิดโอกาสให้ท่านมีส่วนร่วมในการจัดการและดูแลศาสนสมบัติภายในวัด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ท่านมีส่วนร่วมในการบริจาคปัจจัยเพื่อพัฒนาวัด อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ วัดเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ทราบถึงทรัพย์สินภายในวัด อยู่ในระดับมากที่สุด

2.3 ด้านศาสนบุคคล โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการจัดระเบียบแบบแผน เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับบุคคลและผู้มาทำกิจกรรมภายในวัด และกรรมการวัดและผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาวัดด้วยความเข้มแข็งมุ่งมั่นสามัคคี อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ท่านมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้มีการจัดสวัสดิการต่าง ๆ ของพระภิกษุสามเณรและแม่ชี ภายในวัด อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการส่งเสริม เรียนนักรธรรม บาลี และการศึกษา ของพระภิกษุสามเณรภายในวัด อยู่ในระดับมากที่สุด

2.4 ด้านศาสนธรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติธรรม เนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ ภายในวัด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ท่านมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุม การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของวัด อย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการส่งเสริมโครงการปฏิบัติธรรมของพระภิกษุสามเณรภายในวัด อยู่ในระดับมากที่สุด

2.5 ด้านศาสนกิจ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญตาม

ประเพณีท้องถิ่น อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ท่านมีส่วนร่วมในการพัฒนาวัดโดยการปฏิบัติตามหน้าที่ที่มอบหมายภายในวัด อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ วัดเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานและกิจกรรมภายในวัด วัดเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานและกิจกรรมภายในวัด อยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการศึกษาความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัด ในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคลสามารถสรุปผลได้ดังนี้

3.1 ตามคุณลักษณะด้านเพศ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัดในเขตพื้นที่ ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร จำแนกตามคุณลักษณะด้านเพศ โดยใช้ค่าสถิติที่ทดสอบ คือ Independent sample t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัด ในเขตพื้นที่ ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ในภาพรวม มีความแตกต่างกันมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยประชาชนที่เป็นเพศหญิง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัดสูงกว่าประชาชนที่เป็นเพศชาย เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านศาสนวัตถุ มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

3.2 ตามคุณลักษณะด้านอายุ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัดในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ในภาพรวม จำแนกตามคุณลักษณะด้านอายุ เป็นรายคู่ด้วยวิธี ทดสอบแบบ Least significant difference (LSD) พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัดในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ในด้านศาสนธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีจำนวน 4 คู่ ได้แก่ 1) ประชาชนที่มีอายุ ต่ำกว่า 18 ปี และอายุ 41-50 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัดในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ที่แตกต่างกัน 2) ประชาชนที่มีอายุ 21-30 ปี และอายุ 41-50 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัดในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ที่แตกต่างกัน 3) ประชาชนที่มีอายุ 41-50 ปี และอายุ 51-60 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัดในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ที่แตกต่างกัน 4) ประชาชนที่มีอายุ

41-50 ปี และอายุ 61 ปี ขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัดในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ที่แตกต่างกัน

3.3 ตามคุณลักษณะด้านระดับการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัดในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ในด้านภาพรวม จำแนกตามคุณลักษณะด้านระดับการศึกษา เป็นรายคู่ด้วยวิธี ทดสอบแบบ Least significant difference (LSD) พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัดในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ในด้านภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 6 คู่ ได้แก่ 1) ประชาชนที่มีระดับการศึกษา ประถมศึกษา และประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัดในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ที่แตกต่างกัน 2) ประชาชนที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา และประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัดในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ที่แตกต่างกัน 3) ประชาชนที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา และประชาชนที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัดในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ที่แตกต่างกัน 4) ประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น และประชาชนที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัดในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ที่แตกต่างกัน 5) ประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช และประชาชนที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัดในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ที่แตกต่างกัน 6) ประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาอนุปริญญา หรือเทียบเท่า/ปวส และประชาชนที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัดในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ที่แตกต่างกัน

3.4 ตามคุณลักษณะด้านอาชีพ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัดในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ในด้านภาพรวม จำแนกตามคุณลักษณะด้านอาชีพ เป็นรายคู่ด้วยวิธี ทดสอบแบบ Least significant difference (LSD) พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัดในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง

อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 5 คู่ ได้แก่ 1) ประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรรม และประชาชนที่มีอาชีพค้าขายมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัดในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ที่แตกต่างกัน 2) ประชาชนที่มีอาชีพรับราชการ และประชาชนที่มีอาชีพรับราชการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัดในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ที่แตกต่างกัน 3) ประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างและประชาชนที่มีอาชีพรับจ้าง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัดในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ที่แตกต่างกัน 4) ประชาชนที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว และประชาชนที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัดในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ที่แตกต่างกัน 5) ประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ และประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ ระบุ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัดในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ที่แตกต่างกัน

3.5 ตามคุณลักษณะด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัดในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ในด้านภาพรวม จำแนกตามคุณลักษณะด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เป็นรายคู่ด้วยวิธี ทดสอบแบบ Least significant difference (LSD) พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัดในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 10 คู่ ได้แก่ 1) ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาทและประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 บาทขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัดในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ที่แตกต่างกัน 2) ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001-10,000 บาท ขึ้นไปและประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-15,000 บาท มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัดในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ที่แตกต่างกัน 3) ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001-10,000 บาทและประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 บาทขึ้นไปมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัดในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ที่แตกต่างกัน 4) ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-15,000 บาท และประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001-10,000 บาทมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมี

ส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัดในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัด สกลนคร ที่แตกต่างกัน 5) ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-15,000 บาทและ ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 บาทขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการพัฒนาวัดในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ที่ แตกต่างกัน 6) ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001-20,000 บาทและประชาชนที่มี รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 บาทขึ้นไปมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาวัดในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ที่แตกต่างกัน 7) ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 บาทขึ้นไปและประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อ เดือน ต่ำกว่า 5,000 บาทมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา วัดในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ที่แตกต่างกัน 8) ประชาชนที่มี รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 บาทขึ้นไปและประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001- 10,000 บาท มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัดในเขต พื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ที่แตกต่างกัน 9) ประชาชนที่มีรายได้ เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 บาทขึ้นไปและประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-15,000 บาทมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัดในเขตพื้นที่ตำบล พังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ที่แตกต่างกัน 10) ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 บาทขึ้นไปและประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001-20,000 บาท มีความ คิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัดในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ที่แตกต่างกัน

3.6 ตามคุณลักษณะด้านหมู่บ้านที่อาศัย พบว่า การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนาวัดในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ในด้านภาพรวม จำแนกตามคุณลักษณะด้านหมู่บ้านที่อาศัย เป็นรายคู่ด้วยวิธี ทดสอบ แบบ Least significant difference (LSD) พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา วัดในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ในด้านภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 3 คู่ ได้แก่ 1) ประชาชนที่มีหมู่บ้านที่อาศัย กลุ่มที่ 1 และหมู่บ้านที่อาศัยกลุ่มที่ 2 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาวัดในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ที่แตกต่างกัน 2) ประชาชนที่มีหมู่บ้านที่อาศัยกลุ่มที่ 1 และหมู่บ้านที่อาศัยกลุ่มที่ 3 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการ มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัดในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง

จังหวัดสกลนคร ที่แตกต่างกัน 3) ประชาชนที่มีหมู่บ้านที่อาศัยกลุ่มที่ 2 และหมู่บ้านที่อาศัยกลุ่มที่ 3

4. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัดในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ได้แก่ ควรส่งเสริมให้จัดกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนา ควรให้มีคณะกรรมการรักษาทรัพย์สินต่าง ๆ วัดต่างๆ ควรให้มีการบูรณะซ่อมแซมในพื้นที่เสียหายตามกาลเวลาและสร้างขึ้นใหม่ ควรส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณร เรียนนักเรียน บาลี พร้อมทั้งการศึกษาทางโลกและธรรมให้มากขึ้น และพระสงฆ์ในวัดควรกระตือรือร้น ในการปฏิบัติกิจและปฏิบัติธรรมให้มากยิ่งขึ้น

5. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัด ในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ด้านศาสนสถาน ได้แก่ ต้องการให้มีข้อเสนอแนะและตกลงร่วมกันจัดกิจกรรมโดยแบ่งเป็นฝ่าย ๆ ช่วยกันดูแลและให้กำลังใจกันทุกกิจกรรม โดยให้มีการแสดงความคิดเห็น การแสดงออก ความต่อเนื่องและความสนใจ ที่จะทำงานร่วมกัน โดยยึดถือ การมีส่วนร่วมเป็นหลัก และจัดรูปแบบคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ต้องมีการปลูกฝังจิตสำนึกให้แก่เยาวชนตั้งแต่ตอนยังเป็นเด็ก ให้รู้จักรักและหวงแหนปูชนียสถาน/สถานที่สาธารณะประโยชน์ ส่งเสริมให้ทางโรงเรียน พานักเรียนไป ทำกิจกรรมสร้างสรรคที่วัด ให้นักเรียนทำกิจกรรม พร้อมนั้น พระสงฆ์ให้นำนิทานธรรมะ ที่เชื่อมโยงกับการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา มาเล่าให้เด็กฟัง เพื่อให้เด็กซึมซับเรื่องราวดี ๆ

6. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัด ในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ด้านศาสนวัตถุ ได้แก่ ต้องการให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ใช้จ่ายปัจจัยที่ได้รับบริจาคหรือได้รับงบประมาณมา เพื่อให้ชาวบ้านรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ แบ่งบทบาทหน้าที่ตามความเหมาะสมเพื่อพัฒนาวัดให้มีความเหมาะสมและคุ้มค่าที่สุด จำแนกทรัพย์สินออกเป็นสัดส่วนได้แล้ว ควรจัดหาผู้ดูแล ให้ชัดเจนโดยใช้รูปแบบคณะกรรมการบริหารจัดการเป็นส่วน ๆ ไป เช่น คณะกรรมการเก็บรักษาเงิน คณะกรรมการอาคารสถานที่ คณะกรรมการดูแลอุปกรณ์เครื่องครัว คณะกรรมการเก็บรักษาอุปกรณ์ไฟฟ้า (พัดลม หลอดไฟ สายไฟ ฯลฯ) และต้องการให้มีคณะกรรมการหลายชุดเป็นกลยุทธ์ที่ช่วยดึงให้ชาวบ้านเข้ามามีบทบาทในการดูแลวัด เป็นการสร้างเสริมพลังอย่างหนึ่ง เกิดแรงจูงใจ ทุก

คนจะรู้สึกว่าเป็นบุคคลสำคัญของชุมชน เห็นถึงคุณค่าของตนเองและพร้อมที่จะทำงานเพื่อการพัฒนาวัดและชุมชนต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยที่สรุปได้ข้างต้น สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัด ในเขตพื้นที่ตำบลพังช้าง อำเภอมือง จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทุกด้าน ($\bar{X} = 4.83$) มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.78-4.90 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านศาสนกิจ ($\bar{X} = 4.90$) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านศาสนบุคคล ($\bar{X} = 4.86$) อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ด้านศาสนสถาน และด้านศาสนวัตถุ ($\bar{X} = 4.78$)

โดยด้านศาสนกิจ ซึ่งเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญตาม ประเพณีท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ท่านมีส่วนร่วมในการพัฒนาวัดโดยการปฏิบัติตามหน้าที่ที่มอบหมาย ภายในวัด การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เนื่องในวันสำคัญทางพุทธศาสนา การมีส่วนร่วมของประชาชน ในระดับมากที่สุด

ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาเสกสรรค์ อุดคณาภิ (2555, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัด ในอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัด ในอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสมุห์อนุรักษ์ ธีรสกุลโก (2555, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา การพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยว เชิงพุทธในจังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาเกริกชัย เรณูไธสง (2557, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา แนวทางการพัฒนาวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติในจังหวัดนครปฐม พบว่า ระดับการพัฒนาวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติในจังหวัดนครปฐม ของกลุ่มตัวอย่าง

โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสาธารณูปการ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการปกครอง การศาสนาศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ และการสาธารณสงเคราะห์ โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง กลุ่มตัวอย่างที่มี อายุ ระดับการศึกษาทางเปรียญธรรม อายุของวัด และการเป็นวัดพัฒนา มีระดับการพัฒนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านองค์กร และปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม สามารถทำนายระดับการพัฒนาวัดรวมกันได้ ร้อยละ 55.90 สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูศรีมหาชายาภิรมณ์ (2560, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา บทบาทในการพัฒนาวัด สังคม และวัฒนธรรม ของพระสังฆาธิการในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบที่เหมาะสม ของการพัฒนาวัด สังคม และวัฒนธรรม ตามบทบาท ของพระสังฆาธิการ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รูปแบบที่เป็นบทบาทในการพัฒนา ดังนี้ บทบาทด้านการปกครอง ควรสร้างความรัก ความศรัทธา เน้นการมีส่วนร่วมกับ เครือข่ายชุมชนเพื่อการพัฒนาของวัด ของชุมชนสังคม มีการอบรมคณะสงฆ์ให้เป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ การอบรมเสริมทักษะด้านคุณธรรมอย่างต่อเนื่องสร้างแรงจูงใจ มีการกำหนดวิธีคิดแนวคิด ทางด้านการพัฒนาจิตใจ ปลูกฝังจิตสำนึกประชาชนให้เข้าถึงพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า และนำไปสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวัน บทบาทด้านการศึกษาควรส่งเสริม และจัดให้มีสถานศึกษา ศูนย์ปฏิบัติธรรมเพิ่มเติม ในแต่ละวัด เพื่อเป็นการส่งเสริมองค์ความรู้ ทางการศึกษาให้กับพระภิกษุสงฆ์ สามเณร และประชาชน เยวชนทั่วไป บทบาทด้านการเผยแผ่ ควรส่งเสริม สนับสนุน บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในการ ให้ความรู้ด้านพระพุทธศาสนา ส่งเสริมกิจกรรมให้เกิดความสามัคคีในชุมชน หมู่บ้าน อย่างทั่วถึง บทบาทด้านสาธารณูปการ ควรส่งเสริม สนับสนุน ด้านทักษะ ความรอบรู้ ให้กับ พระภิกษุสงฆ์ สามเณร ให้เป็นผู้สั่งสอน อบรม เทคนิคขั้นพื้นฐานเพื่อการพัฒนาสาธารณูปการ ภายในวัดและมีความสามารถในการ ให้ความรู้กับบุคคลอื่นได้ บทบาทด้านสาธารณประโยชน์ ควรสร้างความรัก ความศรัทธา ให้เกิดกับชุมชน สามารถให้ชุมชนยอมรับเพื่อการเป็นผู้นำของคณะสงฆ์ ผู้นำชุมชน มีการวางแผนงานอย่างเป็นระบบ และส่งเสริมสนับสนุนงานของสังคม ชุมชน เพื่อการพัฒนาวัด ชุมชนที่ยั่งยืน บทบาทด้านศึกษาสงเคราะห์ควรส่งเสริมการสงเคราะห์ชุมชนการพัฒนาช่วยเหลือ ประชาชนให้เกิดความมั่นคงทางด้านจิตใจ อารมณ์และการอยู่ร่วมกันกับคนอื่น ในสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ นางสาวอรทัย พระทัต (2558, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์

กรณีศึกษา ชุมชนป้อมมหากาฬ ผลการศึกษาพบว่า ปัญหานโยบายการดำเนินโครงการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนป้อมมหากาฬส่งผลกระทบต่อที่อยู่อาศัยของประชาชนในชุมชนป้อมมหากาฬ โดยการดำเนินนโยบายของทางกรุงเทพมหานครไม่มีการศึกษาผลกระทบต่อประชาชนอย่างชัดเจนจึงไม่ได้ความ ร่วมมือจากประชาชนอย่างเต็มที่ แม้การดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแต่ละสมัย ซึ่งมีนโยบายร่วมกับชุมชนในการหาทางออกในการแก้ไขปัญหาพร้อมกัน ได้เสนอนโยบายต่าง ๆ เพื่อให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมผ่านเวทีการสัมมนา เจรจาแต่ยังหาข้อสรุปไม่ได้ว่าจะมีวิธีแก้ไขปัญหาได้ อย่างไร ผลสรุปออกมาทุกครั้งคือประชาชนต้องรื้อย้ายที่อยู่อาศัยออกจากพื้นที่ชุมชนป้อมมหากาฬ และจาก ปัญหาการไล่รื้อที่อยู่อาศัยทำให้เกิดข้อขัดแย้งขึ้นระหว่างประชาชนชุมชนป้อมมหากาฬและ กรุงเทพมหานคร ทำให้การดำเนินโครงการดังกล่าวล่าช้าไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ส่วน ประชาชนก็มีการต่อสู้เพื่อจะขออยู่ต่อในพื้นที่ชุมชนต่อไป ซึ่งทำให้ปัญหาเกิดความยืดเยื้อมากกว่ายี่สิบ กว่าปีแม้ว่าจะมีหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาให้ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหากับทางชุมชนเพื่อเสนอทางออก แนวทางแก้ไขต่อทางกรุงเทพมหานคร แต่ก็ยังหาข้อสรุปไม่ได้

2. จากผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัด ในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ในภาพรวม ตามคุณลักษณะส่วนบุคคล ด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และหมู่บ้านที่อาศัย พบว่า มีความแตกต่างกันมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่เพศหญิงมีส่วนร่วมในการพัฒนาวัดสูงกว่าเพศชาย เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านศาสนวัตถุ มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ จีรพงษ์ บำรุงพันธ์ (2558, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา การพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนา ตำบลอินัน อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหาในระดับมาก ส่วนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การติดตามประเมินผลการวางแผน และการมีส่วนร่วม ในการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับส่วนความต้องการพัฒนาการมีส่วนร่วม ในการวางแผนพัฒนาตำบลอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก ผลการพัฒนาโครงการแผน ปฏิบัติการพัฒนาการ มีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานีประกอบด้วย หลักการเหตุผลวัตถุประสงค์และเนื้อหาที่จะพัฒนา ความรู้เจตคติและทักษะของผู้นำชุมชนในการวางแผน

พัฒนาตำบลโดยยึดหลักกระบวนการ คิดสร้างสรรค์การมีส่วนร่วมตามเทคนิค AIC และ
 โครงร่างแผน ฯ ได้ตรวจสอบและปรับปรุง ให้ถูกต้องเหมาะสมตามคำแนะนำของ
 ผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้ทดลอง ผลการทดลอง ปฏิบัติการได้แผนพัฒนาตำบลฉบับ 3
 ประเด็นหลัก คือ 1) การรวมพลังประชาชน เพื่อเอาชนะยาเสพติด 2) สร้างลานกีฬาชุมชน
 และ 3) การประกันราคาพืชผล หลังจากปฏิบัติ การพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน
 ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลฉบับ มีความรู้ เจตคติและทักษะ ที่ดีต่อการมีส่วนร่วม ฯ
 เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับที่ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ
 อนุชิต โมพันดุง (2560, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ
 จัดทำแผนพัฒนาสามปีของ เทศบาลนครแหลมฉบัง อำเภอกะฉะราษ จังหัดชลบุรี พบว่า
 (1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ แผนพัฒนาสามปีของ เทศบาลนครแหลม
 ฉะราษอำเภอกะฉะราษ จังหัดชลบุรีพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อ พิจารณาราย
 ด้าน พบว่า อยู่ในระดับ ปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้
 ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์อันดีแรกกรองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการ
 ตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการและด้านการมีส่วนร่วมในประเมินผล
 ตามลำดับ (2) การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ แผนพัฒนาสามปี
 ของเทศบาลนครแหลมฉบัง อำเภอกะฉะราษ จังหัดชลบุรีจำแนกตาม เพศ อายุ อาชีพ และ
 รายได้ พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามระดับ
 การศึกษา พบว่า แตกต่างกันมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ
 นางสาวเสาวนีย์ เตือนเด่น (2558, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมของบุคลากร
 สายงานสนับสนุน กองบริการการศึกษา สำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง
 พบว่า โดยภาพรวม ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมีส่วนร่วมมาก ($\bar{x}=3.70$, S.D. = 0.64) เมื่อ
 พิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านการวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของปัญหา มีส่วนร่วมมาก
 ($\bar{x}=3.54$, S.D. = 0.75) ด้านการวางแผน มีส่วนร่วมปานกลาง ($\bar{x}=3.49$, S.D. = 0.87)
 ด้านการดำเนินงาน/กิจกรรมต่าง ๆ มีส่วนร่วมมาก ($\bar{x}=3.96$, S.D. = 0.69) ด้านการ
 ติดตามและประเมินผล มีส่วนร่วมมาก ($\bar{x}=3.74$, S.D. = 0.64) และด้านการรับประโยชน์
 มีส่วนร่วมมาก ($\bar{x}=3.77$, S.D. = 0.60) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหานิพันธ์
 ปริบูรณ์ (2562, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ
 ชยะของชุมชน ตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม พบว่า ประชาชนใน
 ชุมชนทุ่งลูกนกได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ในการจัดการชยะ โดยภาพรวม ใน

ด้านต่าง ๆ เป็นอย่างดีมาก เริ่มตั้งแต่ร่วมค้นหาปัญหา วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา และแนวทางต่าง ๆ ที่อาจนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาของการ เข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการ ชยะมากขึ้น ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ เกิดจากการรวมกลุ่มความ ต้องการที่มาจากพื้นฐาน ความต้องการของคนในชุมชน ด้วยมีการแลกเปลี่ยน รับรู้รับทราบ ข้อมูลข่าวสาร ที่เป็น ประโยชน์ โดยมีการประชุมในระดับหมู่บ้าน ชุมชน เป็นประจำ เพราะ ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับ จากประชาชน จะสะท้อนให้เห็นความต้องการและการให้คนในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมใน กิจกรรม ที่เกิดขึ้นตั้งแต่เริ่มต้น จึงทำให้ผลประโยชน์ที่จะได้รับจาก กิจกรรมต่าง ๆ ที่ เกิดขึ้นในชุมชนต่อคนในชุมชนเป็นอย่างมาก เมื่อกิจกรรมเกิดจากความต้องการของคนใน ชุมชนที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมจึงทำให้การตอบสนองของการเข้ามามีส่วน ร่วมในการกำจัด ชยะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิติณัช ไคลบาท, ดาวใจ พรพัฒน์. (2562, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ จัดการป่าชุมชนตำบลเวินพระบาท อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม พบว่า 1. การมีส่วน ร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน ตำบลเวินพระบาท อำเภอท่าอุเทน จังหวัด นครพนม โดยรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.853) 2. วิธีการจัดการป่าชุมชนของประชาชน ตำบลเวินพระบาท อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ใน ระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.824) 3. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา มี ส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนที่ไม่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัด ในเขต พื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ด้านศาสนสถาน ได้แก่ ต้องการให้มี ข้อเสนอแนะและตกลงร่วมกันจัดกิจกรรมโดยแบ่งเป็นฝ่าย ๆ ช่วยกันดูแลและให้กำลังใจ กันทุกกิจกรรม โดยให้มีการแสดงความคิดเห็น การแสดงออก ความต่อเนื่องและความ สนใจ ที่จะทำงานร่วมกัน โดยยึดถือ การมีส่วนร่วมเป็นหลัก และจัดรูปแบบคณะกรรมการ ฝ่ายต่าง ๆ แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ต้องมีการปลูกฝังจิตสำนึกให้แก่เยาวชนตั้งแต่ตอน ยังเป็นเด็ก ให้รู้จักรักและหวงแหนปูชนียสถาน/สถานที่สาธารณะประโยชน์ ส่งเสริมให้ทาง โรงเรียน พานักเรียนไป ทำกิจกรรมสร้างสรรค์ที่วัด ให้นักเรียนทำกิจกรรม พร้อมนั้น พระสงฆ์ให้นานิทานธรรมะ ที่เชื่อมโยงกับการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา มาเล่าให้เด็กฟัง เพื่อให้เด็กซึมซับเรื่องราวดี ๆ

4. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัด ในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ด้านศาสนวัตถุ ได้แก่ ต้องการให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ใช้จ่ายปัจจัยที่ได้รับบริจาคหรือได้รับงบประมาณมา เพื่อให้ชาวบ้านรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ แบ่งบทบาทหน้าที่ตามความเหมาะสมเพื่อพัฒนาวัดให้มีความเหมาะสมและคุ้มค่าที่สุด จำแนกทรัพย์สินออกเป็นสัดส่วนได้แล้ว ควรจัดหาผู้ดูแล ให้ชัดเจนโดยใช้รูปแบบคณะกรรมการบริหารจัดการเป็นส่วน ๆ ไป เช่น คณะกรรมการเก็บรักษาเงิน คณะกรรมการอาคารสถานที่ คณะกรรมการดูแลอุปกรณ์เครื่องครัว คณะกรรมการเก็บรักษาอุปกรณ์ไฟฟ้า (พัดลม หลอดไฟ สายไฟ ฯลฯ) และต้องการให้มีคณะกรรมการหลายชุดเป็นกลยุทธิ์ที่ช่วยดึงให้ชาวบ้านเข้ามามีบทบาทในการดูแลวัด เป็นการสร้างเสริมพลังอย่างหนึ่ง เกิดแรงจูงใจ ทุกคนจะรู้สึกว่าตัวเองเป็นบุคคลสำคัญของชุมชน เห็นถึงคุณค่าของตนเองและพร้อมที่จะทำงานเพื่อการพัฒนาวัดและชุมชนต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากการวิจัยที่สรุปได้ข้างต้น สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ได้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร
ควรส่งเสริมและการพัฒนาวัด ในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร
ดังนี้

1.1 ด้านศาสนสถาน โดยการพัฒนาวัด ควรเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม
สนับสนุนและการให้ใช้สถานที่วัดจัดกิจกรรมต่าง ๆ ภายในวัด มีส่วนร่วมในการดูแลรักษา
บริเวณวัด บุรณะ ปุชนิยสถาน และมีส่วนร่วมในการดูแลกุฏิ ศาลา เมรุวิหารรั้วกำแพง
ถนนและทางเข้าภายในวัด

1.2 ด้านศาสนวัตถุ โดยการพัฒนาวัด ควรที่จะส่งเสริมและเปิดโอกาสให้
ประชาชนได้ทราบถึงทรัพย์สินภายในวัด มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพย์สินของวัด มี
คณะกรรมการที่มาจากตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ที่เข้ามาพัฒนาวัดต้องมีความซื่อสัตย์โปร่งใส

1.3 ด้านศาสนบุคคล โดยการพัฒนาวัดควรให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริม
เรียนนักรธรรม บาลี และการศึกษา ของพระภิกษุสามเณร ภายในวัด พระสงฆ์ ปฏิบัติดี
ปฏิบัติชอบ เผยแผ่ศาสนาสร้างแรงศรัทธาเชื่อมั่น

1.4 ด้านศาสนธรรม โดยการพัฒนาวัดควรส่งเสริมโครงการปฏิบัติธรรมของ
พระภิกษุสามเณร ภายในวัด เผยแผ่ศาสนา ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่ประชาชนและ
เยาวชน ตามหลัก บวร บ้าน วัด และโรงเรียน

1.5 ด้านศาสนกิจ โดยการพัฒนาวัดควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม
ในการปฏิบัติงานและกิจกรรม ภายในวัด ปลุกจิตสำนึกประชาชนและเยาวชน สืบทอด
ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมอันดีงาม

1.6 ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร
ควรส่งเสริมและพัฒนาวัดในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร
แก่ประชาชนที่เป็นเพศชาย ประชาชนที่มีอายุ 41-50 ปี ควรส่งเสริมให้ประชาชนที่มีระดับ
การศึกษามัธยมศึกษาอนุปริญญาหรือเทียบเท่า/ปวส ควรส่งเสริมให้ประชาชนที่มีอาชีพอื่น
ๆ ควรส่งเสริมให้ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 บาทขึ้นไป และควรส่งเสริมให้
หมู่บ้านที่อาศัยกลุ่มที่ 3

1.7 ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ควรส่งเสริมให้จัดกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนา ควรให้มีคณะกรรมการรักษาทรัพย์สินต่าง ๆ วัตถุต่าง ๆ ควรให้มีการบูรณะซ่อมแซมในพื้นที่เสียหายตามกาลเวลาและสร้างชิ้นใหม่ ควรส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณร เรียนนันทกรรม บาลี พร้อมทั้งการศึกษาทางโลกและธรรมให้มากขึ้น และพระสงฆ์ในวัดควรกระตือรือร้น ในการปฏิบัติกิจและปฏิบัติธรรมให้มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัดในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนครในเขตพื้นที่ใกล้เคียงกัน เช่น ตำบลฮางโฮง ตำบลห้วยยาง ตำบลธาตุนาเวง เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัดในแต่ละเขตพื้นที่ อันจะนำผลการวิจัยมาเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัดให้ประสบผลสัมฤทธิ์ต่อไป

2.2 ควรศึกษาปัญหาอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัดในเขตพื้นที่ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร เช่น ภาวะผู้นำแบบพัฒนา บัณฑิตหรือบทบาท การมีส่วนร่วมดำเนินการพัฒนา แนวทางการมีส่วนร่วมระหว่างวัดและชุมชน บทบาทในการพัฒนาวัด และสังคม เพื่อเป็นแนวทางในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัดให้กับประชาชน

2.3 ควรทำการศึกษาในลักษณะ รูปแบบอื่น ๆ การมีส่วนร่วมของวัดที่มีลักษณะที่แตกต่างกันทางชุมชน สิ่งแวดล้อมและสภาพการเป็นอยู่